herpy

PILGIFTFROSKER

Strawberry Poison Frog

Oophaga pumilio

Oophaga pumilio er en liten, dagaktiv pilgiftfrosk på 17-24 mm fra regnskogene i Mellom-Amerika, kjent for sine mange fargeformer og en uvanlig yngelpleie: hunnen fôrer hvert rumpetroll med ubefruktede egg. Den er fascinerende å følge, men krever erfaring, små fôrdyr og tålmodighet.

Familie: Dendrobatidae Tidligere navn: *Dendrobates pumilio*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**17-24 mm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**45 × 45 × 45 cm** L × B × H for 4 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, natt	**19-21 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vann	**Vannskål** dybde 1 cm
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**På bakken**
Kjønnsmoden	**10 mnd.**
Egg per legging	**3-5**
Klekking	**10-14 dager**
Larvetid	**42-56 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Ubefruktede egg fra hunnen**
Yngelpleie	**Vokter eggene, bærer rumpetrollene og fôrer rumpetrollene med egg**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Oophaga pumilio er en av de minste pilgiftfroskene. Voksne dyr måler 17-24 mm fra snute til kloakk, de fleste omkring 18-22 mm, og hunnene er en anelse større enn hannene. Kroppen er kompakt med små hefteskiver på fingre og tær. Artsnavnet *pumilio* er latin for dverg.

Fargene er artens kjennetegn. Det er kjent ca. 15-30 lokale fargeformer, og de fleste antas å arves rent. Fra den røde kroppen med blå bein, som er utbredt i Costa Rica og på fastlandet i Panama, til grønne, gule, oransje, blå og flekkete former på øyene i Bocas del Toro i Panama. Mange av bestandene har vært adskilt i over 10.000 år. Holdere må kjenne dyrenes lokalitet og

holde formene adskilt.

Arten het tidligere *Dendrobates pumilio*, og navnet ses fortsatt i eldre litteratur. Slektsnavnet *Oophaga* betyr «eggeter» og henspiller på rumpetrollene, som bare lever av egg fra moren. De nærmeste slektningene antas å være *O. arborea* og *O. sylvatica*.

Hudgift: Giften stammer fra fôret. I naturen tar frosken opp alkaloider, blant annet pumiliotoksiner, fra midd og maur og lagrer dem i huden. *O. pumilio* er den giftigste arten i sin slekt, men ikke blant de giftigste pilgiftfroskene. Oppdrettede dyr på bananfluer og springhaler mangler giften eller har veldig lite av den, mens viltfangede dyr kan bruke flere år på å miste den. Hudgiften regnes derfor som mild. Ikke håndter froskene, vask hendene etter arbeid i terrariet, og ikke ta på øyne og munn etterpå.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Oppdrett av rumpetroll Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Utbredelse og leveområde

Oophaga pumilio lever på atlanterhavssiden av Mellom-Amerika, fra det østlige sentrale Nicaragua gjennom Costa Rica til det nordvestlige Panama. Funnene ligger nesten alle i Costa Rica og Panama, færre i Nicaragua. I Panama finnes de mange fargeformene på øyene i Bocas del Toro-øygruppen og på kysten utenfor dem.

Arten er vanlig i hele sitt område. Funn utenfor Mellom-Amerika skyldes rømte eller utsatte terrariedyr og hører ikke til den opprinnelige utbredelsen.

> **Naturlig utbredelse:** Nicaragua, Costa Rica og Panama.

LEVEOMRÅDE

Oophaga pumilio lever i fuktig regnskog i lavlandet og på de lavere fjellskråningene fra havnivå opp til ca. 950 m, og store bestander finnes også i forstyrrede områder som kakao- og bananplantasjer. Frosken er dagaktiv og mest bakkelevende og jakter i løvlaget mellom røtter og nedfalne blader, men klatrer også ofte i lianer og trær. Maur utgjør den største delen av kostholdet.

Hannene forsvarer små territorier med kalleplasser, matplasser og ynglesteder, og hunnene fordeler seg etter hvor det finnes steder å sette av rumpetroll. Rumpetrollene vokser opp i små vannsamlinger i bladhjørner, særlig i bromelier, men også i trerevner og avfall som bokser. I skogen utsettes froskene for temperaturer opp til ca. 27 °C, og i åpne, ryddede områder blir det varmere.

Stell

TERRARIET

Et par eller en liten gruppe på opptil fire dyr må ha et terrarium på minst 45 × 45 × 45 cm (lengde × bredde × høyde). Flere dyr krever mer gulvareal. Høyden gir plass til bromelier, som froskene bruker både som skjul og ynglested, og bunnen gir plass til territorier.

Bygg opp bunnen med et drenslag av lecakuler eller grov grus, et insektnett eller en fiberduk og et fuktig substrat av kokosfiber, torv eller mose, gjerne blandet med orkidébark. Legg store, faste blader, for eksempel magnolia og eik, øverst. De gir skjul og holder liv i de smådyrene froskene jakter på. Plant krypfiken, philodendron og fremfor alt bromelier.

Terrariet skal ha glasslokk med et ventilasjonsfelt, slik at luften skiftes uten å tørke ut. Dekk alle sprekker, for så små frosker slipper ut gjennom svært små hull. Nyinnkjøpte dyr og unger kan holdes i enkle oppsett med kjøkkenpapir som bunn til de har falt til ro.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn

TEMPERATUR

Om dagen skal det være 22-26 °C, gjerne omtrent 24 °C, og om natten 19-21 °C. Temperaturer under 18 °C eller over 32 °C over lengre tid kan være dødelige.

Sett terrariet kjølig og uten direkte sol, og bruk lys som bare avgir lite varme. Det er ikke behov for varmespot. En kjølig natt er en del av den naturlige rytmen. Vinterhvile er ikke dokumentert for arten.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal være høy, 70-100 %. Sikt mot 70-80 % om dagen og opp mot 100 % om natten, for eksempel ved å sprøyte fire ganger om dagen med et automatisk anlegg. Et regnanlegg på timer er derfor en stor fordel.

Bunnen skal være fuktig hele tiden, men ikke vannmettet, og noen steder kan gjerne være litt tørrere enn andre. Sprøyt med avklorert springvann eller kildevann. Blir luften for tørr, gjemmer froskene seg, og unger tørker lett ut. Er luften stillestående og våt, vokser det mugg.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

VANN OG VANNKVALITET

En lav vannskål er nok, men vannet kan høyst være ca. ¾ av froskens høyde, i praksis under 1 cm, for arten svømmer dårlig og kan drukne. Bruk en flat skål med en rampe av steiner eller mose, og skift vannet ofte.

Amfibier tar opp vann og stoffer gjennom huden. Bruk avklorert springvann eller kildevann, og unngå såpe, rengjøringsmidler og rester av krem på hendene. Til rumpetrollene må det være små vannfylte steder: bromelier eller små rør og filmbokser med vann (se Egg og rumpetroll).

LYS OG UVB

Gi 12 timer lys om dagen, slik at plantene trives. En LED-planlampe som ikke varmer mye, er et godt valg. UVB er valgfritt: behovet er ikke dokumentert for arten, og arten klarer seg fint uten, men en svak UVB-kilde kan være en fordel. Bruker du den, hold deg til Ferguson-sone 1 med mye skygge, og kontroller at lampen ikke varmer opp terrariet.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Oophaga pumilio må ha svært små fôrdyr, høyst ca. 2 mm. Små, flygeudyktige *Drosophila melanogaster* og spretthaler er grunnfôret, supplert med bladlus, termitter og andre små fôrdyr. Store fluer som *D. hydei* er for store for mange dyr.

Mat som utgangspunkt voksne 3-4 ganger i uken, og gi ikke nye fluer før det bare er noen få igjen fra sist. For mange fluer stresser froskene. Pudre de voksnes fôrdyr med kalk og vitaminer minst én gang i uken og ungenes ved hver andre fôring. Bananfluene kan gjerne oppdrettes på et karotenoidberiket substrat.

Hold egne kulturer av bananfluer og spretthaler. En hunn som skal fôre rumpetroll med egg, trenger rikelig og allsidig næring, for en dårlig fôret hunn legger ikke levedyktige egg.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Oophaga pumilio er dagaktiv, freidig og nysgjerrig og beveger seg mye rundt i løvet. Hannene forsvarer territorier med et summende, siriklignende kall og kan slåss med andre hanner. Hunnene velger typisk den nærmeste kallende hannen.

Et par eller en liten gruppe med flere hunner enn hanner kan fungere, men slåss to hanner, må de skilles. Viltfangede dyr er ofte stresset og vanskelige å få til å falle til ro, så kjøp oppdrettede dyr, og bland aldri viltfangede og oppdrettede dyr.

Froskene bør ikke håndteres, fordi huden er følsom og dyrene lett blir stresset. Skal et dyr flyttes, så lokk det ned i et lite beger.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnene er vanskelige å skille på størrelsen, for hunnene er bare litt større. Det sikreste kjennetegnet er hannens summende kall, og det sikreste beviset på en hunn er egg. Begge kjønn blir kjønnsmodne ved ca. 10 måneder. Det enkleste er å la flere unger vokse opp sammen og se hvem som kaller.

PARRING

Hannen kaller fra et hevet sted, for eksempel et bromeliablad, og hunnen nærmer seg. Etter en kort periode med gjensidig berøring fører hannen henne til et eggleggingssted, ofte et blad nær bromeliaens vannfylte midte. Det er ingen amplexus.

Arten yngler hele året. En hunn steller bare ett kull rumpetroll om gangen og er ikke parringsvillig i den perioden. I fangenskap legger veloppfôrede par flere og større eggkull enn i naturen, men hver egglegging tærer på hunnen.

EGG OG RUMPETROLL

Hunnen legger 3-5 egg i fuktig løv, på et blad eller i et bromeliahjørne, i fangenskap gjerne i en filmboks. Hannen vokter eggene, fjerner sopp og holder dem fuktige ved å tømme vann fra kloakken over dem. Mange eggkull går tapt.

Når eggene klekkes, bærer hunnen rumpetrollene på ryggen, som regel ett om gangen, til hver sin lille vannsamling, typisk et bromeliahjørne. Rumpetrollene lever utelukkende av ubefruktede egg som hunnen legger til dem. De må ha det første egget innen tre dager, og deretter kommer hunnen hver eller annenhver dag med 1-5 egg, helt til metamorfosen.

Oppdrett uten hunnens egg har bare lyktes i sjeldne tilfeller, og ingen fôr tilsvarer eggene. Fjern derfor ikke egg eller rumpetroll, men la hunnen stelle dem. Gi mange små vannfylte steder: bromelier eller små rør og filmbokser med ca. 20 ml vann. Fire rør per par er passende.

METAMORFOSE

Eggene klekkes etter 10-14 dager. Rumpetrollene forvandles etter 6-8 uker. Tiden avhenger av temperaturen og av hvor mange egg hunnen kan levere.

Når forbena kommer, slutter rumpetrollet å spise og lever av halen. Ungen blir nær vannet i et par dager mens resten av halen tas opp. Sørg for at det er fuktige blader eller mose rett ved kanten, slik at den lett kommer opp.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede ungene er veldig små og må ha de aller minste fôrdyrene: springhaler og de minste bananfluene. Hold dem i en liten oppdrettsboks med høy luftfuktighet, mose, løv og en god bestand av springhaler, og skill dem fra de voksne, slik at de ikke må konkurrere om fôret.

Ungene av denne arten er kjent for å være vanskelige å oppdra. Kalkmangel, parasitter og uforklarlig dårlig trivsel er vanlige problemer. Pudr fôret med kalk og vitaminer, og flytt ikke ungene til et større terrarium før de spiser sikkert og vokser jevnt.

Helse og vanlige feil

En full sykdomsliste for arten er ikke dokumentert, men noen problemer går igjen:

- For høy temperatur eller stillestående luft. Froskene blir sløve og gjemmer seg. Senk temperaturen, og forbedre ventilasjonen.
- Kalkmangel, særlig hos unger. Pudr fôrdyrene med kalk og vitaminer.
- Parasitter, som gir avmagring til tross for god appetitt. Viltfangede dyr er en spesiell risiko og bør holdes helt adskilt fra oppdrettede.
- Uforklarlig dårlig trivsel hos unger. Døde dyr bør obduseres hos en veterinær, slik at årsaken kan finnes før flere dør.
- Chytridsopp (*Batrachochytrium dendrobatidis*), en alvorlig amfibiesykdom. Hold nyinnkjøpte dyr isolert i noen uker.

Levealderen er ikke dokumentert for arten. Tallet i boksen er et generelt tall for pilgiftfrosker i fangenskap (10-15 år). Kontakt en veterinær med kunnskap om amfibier hvis en frosk slutter å spise, går ned i vekt eller har hevelser eller sår.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.